

BELØN ARBEJDE, IKKE RIGDOM

FOR AT OVERKOMME ULIGHEDSKRISEN MÅ VI OPBYGGE EN ØKONOMI
FOR ALMINDELIGE ARBEJDENDE MENNESKER, IKKE BARE FOR DE RIGE
OG MAGTFULDE

www.oxfam.org

**EVEN
IT UP**

Denne publikation er dedikeret til de kvinder og mænd over hele verden, der kæmper imod ulighed og uretfærdighed, selv om de ofte risikerer at blive ramt af undertrykkelse, der er tiltagende i de fleste lande.

© Oxfam International, januar 2018

Dette resumé blev forfattet af Max Lawson. Oxfam takker desuden Nick Bryer, Iñigo Macías Aymar, Jon Slater og Diego Alejo Vázquez Pimentel for deres hjælp. Det udgives som del af en serie af publikationer, der søger at kvalificere den offentlige debat om udviklingspolitiske og humanitære emner.

Yderligere oplysninger om emner i denne rapport fås ved at henvende sig hos:
advocacy@oxfaminternational.org.

Denne publikation er under copyright-beskyttelse, men teksten kan bruges gratis til fortalervirksomhed, kampagner, uddannelse og forskning, så længe der henvises udtrykkeligt til kilden. Copyright-indehaveren anmoder om at få besked om sådanne anvendelser for at kunne vurdere effekten af sin publikation. For enhver anden form for kopiering, genanvendelse i andre udgivelser, oversættelse eller bearbejdelse kræves tilladelse, og betaling kan komme på tale. Skriv til:
policyandpractice@oxfam.org.uk.

Oversat fra engelsk for Oxfam IBIS af Rasmus Sønderriis.

Dette er et dansk resumé af den engelske rapport, der kan findes i sin fulde længde på engelsk på oxfamibis.dk.

Facts gengivet i denne publikation er korrekte på udgivelsestidspunktet.

Udgivet af Oxfam Storbritannien for Oxfam International som:

ISBN 978-87-87804-65-3

DOI: 10.21201/2017.1350

Oxfam GB, Oxfam House, John Smith Drive, Cowley, Oxford, OX4 2JY, UK.

Forsidefoto: Unge arbejdere på en tøjfabrik i Bangladesh. Foto: Jonathan Silvers/Saybrook Productions.

Sidste år steg antallet af milliardærer mere end nogensinde i historien – hver anden dag kom en ny dollarmilliardær til.

I løbet af de 12 måneder kom milliardærerne til at eje 762 mia. dollars mere. Denne voldsomme formueforøgelse kunne have afskaffet ekstrem fattigdom i verden syv gange.

82 % af sidste års vækst i den globale formue gik til de rigeste 1 %, mens de fattigste 50 % ikke oplevede nogen fremgang overhovedet.

Farligt og dårligt betalt arbejde for de mange er med til at skabe ekstrem rigdom for de få. Kvinder har de værste jobs, og næsten alle ekstremt rige personer er mænd.

Verdens regeringer bør skabe et mere lige samfund ved at prioritere almindelige arbejdere og små fødevarerproducenters interesser i stedet for de rige og magtfulde.

FORORD

Oxfams kampagne og opfordring til handling falder på rette sted, for ulighedskrisen er her. Den er virkelig, og den er stor. Som denne rapport viser, er lønforskellene øget i mange lande. Samtidig er arbejdskraftens andel af bruttonationalproduktet faldet, fordi profitten er vokset hurtigere end lønningerne. Mens den rigeste 1% i verden har oplevet en kraftig stigning i deres del af den samlede indkomst, er mange andre blevet forbigået af de økonomiske fremskridt. Selv i mellemindkomstlande med høj vækst fastholdes mange arbejdere i fattigdomslønninger – herunder uforholdsmæssigt mange kvinder.

En opinionsundersøgelse, der blev foretaget i forbindelse med denne Oxfam-rapport, bekræfter, at et flertal af mennesker ønsker at leve i et langt mere lige samfund. Bekymringen over stigende ulighed har på kort tid bragt emnet højere på dagsordenen blandt globale institutioner og verdens ledere. Det ses klart i FN's nye verdensmål (Sustainable Development Goals) for 2030, hvor mål nummer 10 er at reducere ulighed i og imellem lande, mens mål nummer 8 opfordrer til at skabe "inkluderende økonomisk vækst, fuld og produktiv beskæftigelse og anstændigt arbejde for alle". Jeg kunne ikke være mere enig med Oxfams rapport, når den siger, at "værdige jobs til en løn, man kan leve af, er afgørende for at skabe mere retfærdige samfund", og at nøglen til at mindske ulighed er "vællønnet, anstændigt arbejde".

– Guy Ryder, Generaldirektør for
FN's Internationale Arbejdsorganisation (ILO)

STØTTEERKLÆRINGER

Ingen organisation i verden har gjort mere end Oxfam for at sætte fokus på sameksistensen af ekstrem rigdom og ekstrem fattigdom og om det, der skal gøres for at flytte verden i retning af større social retfærdighed med mindre indkomst- og formueulighed. Hele verden har underskrevet FN's verdensmål og mål 10, der opfordrer alle nationer til 'at reducere ulighed indenfor og imellem lande.' Oxfam's nye rapport er nødvendig læsning for at sikre opnåelse af mål 10. Den er fyldt med nye ideer og tilgange. Rapporten vil helt sikkert skabe opmærksomhed og kontrovers – som dette emne skal. Nogle gange anklager de superrige Oxfam og andre for 'at bære ved til klassekampen', men sandheden er, at i mange samfund, inklusiv mit eget USA, har mange af de superrige i realiteten erklæret krig mod de fattige. Der er et presserende behov for at genskabe balancen, forsvare de fattiges rettigheder og genetablere retfærdige samfund, der tager hånd om alle behov – helt på linje med de globalt vedtagne målsætninger.

- *Jeffrey D. Sachs, professor på Columbia University, leder af UN Sustainable Development Solutions Network*

Opskriften på mindre ulighed for arbejdende familier og værdigt arbejde er enkel: En mindsteløn, man kan leve af, social sikring og selskabers overholdelse af menneske- og arbejdstagerrettigheder. Andre grundlæggende ingredienser er foreningsfrihed og ret til overenskomstforhandlinger. Lønmodtagerne har brug for en fælles stemme for at kunne tale højt og blive hørt. Vores regeringer må gribe ind. Selskaber må leve op til deres ansvar. Oxfam har ret. Verdensøkonomien vil vakle under os med for mange milliardærer. En økonomi for det arbejdende folk og ikke for rige ejere er det, der skal til for at afslutte ulighedskrisen.

– *Sharan Burrow, Generalsekretær for ITUC, verdens største internationale fagbevægelse*

På grund af høj og stigende ulighed inden for hvert land har den rigeste 1% i verden siden 1980 scoret dobbelt så meget af vækstgevinsten som de 50% fattigste. Rigdommen vokser voldsomt, og i toppen forskanser man sig. Oxfams forskning, der beskriver disse bekymrende tendenser, er vigtig læsning. Det er tid til at belønne arbejde i stedet for rigdom.

– *Gabriel Zucman, University of California, Berkeley*

Denne rapport bekræfter det, arbejdere har vidst i årevis: Hovedparten af den højt besungne gevinst ved globalisering er forbeholdt den globale elite, der ser sig selv som urørlige. De myter, der omgiver den nuværende globaliseringsmodel, falder sammen som et korthus og river dens fortaleres troværdighed og tiltroen til de politiske institutioner med i faldet. Store selskabers skændige skatteunddragelse, privatiseringer, nedskæringer og årtier med stagnerende lønninger er ikke sket ved et tilfælde. Der er akut behov for gennemgribende tiltag for at finansiere offentlige serviceydelser, skabe værdige jobs og omfordele goderne. Alternativet er en fortsat fremgang for den ekstreme højrefløjss populisme, racisme og spilloen på folks frygt. Nu er vi advaret.

– *Rosa Pavanelli, Generalsekretær for Public Services International (PSI)*

Rapporten "Beløn arbejde, ikke rigdom" viser, at arbejdere mere end nogensinde har brug for fagforeninger og ret til overenskomstforhandlinger. Folk har behov for en løn, de kan leve anstændigt af. Men store selskabers grådighed sætter turbo under ulighed og usikkerhed. Større udbredelse af overenskomstforhandlinger ville hjælpe verdensøkonomien til at genfinde en balance, så den fungerer for alle, og ikke bare for den ene procent. Det er på tide, at vores regeringer gør noget.

– *Frances O'Grady, Generalsekretær for det britiske Trades Union Congress (TUC)*

Oxfam har forandret verdens måde at opfatte ulighed på. Det er på tide at stoppe snakkeklubben i Davos og tage fat på at skabe den større lighed, som millioner af mennesker kræver.

– *Danny Dorling, University of Oxford*

Oxfam leverer fortsat fremragende forskning om den globale ulighedskrise. Deres budskab er klart: Vi har en økonomi, der tjener den ene procents interesser. Hvis vores splittede og ustabile verden skal helbredes, må vi lægge kursen om – og hurtigt.

– *Jason Hickel, Goldsmiths, University of London*

RESUMÉ

Verdens fjerderigeste mand, Amancio Ortega, fik i 2016 et aktieudbytte på ca. 1,3 mia. euro fra moderselskabet, der ejer modetøjskæden Zara.¹ Stefan Persson, hvis far grundlagde H&M,² rangerer som nr. 43 på Forbes-listen over verdens rigeste og modtog 658 mio. euro i aktieudbytte sidste år.³

Anju er ansat i Bangladesh til at sy tøj til eksport. Hun arbejder ofte 12 timer i døgnet til langt ud på natten. Det sker jævnligt, at hun må springe måltider over, fordi hun ikke har tjent nok. Hendes årsløn er på godt 900 dollars.⁴

I 2017 steg antallet af milliardærer mere end nogensinde i historien. Hver anden dag kunne en ny person kalde sig dollarmilliardær. Der er nu 2.043 dollarmilliardærer i verden. Ni ud af ti er mænd.⁵

Milliardærerne oplevede en massiv formueforøgelse, der kunne have udryddet ekstrem fattigdom i verden hele syv gange. 82 % af sidste års vækst i den globale formue tilfaldt de rigeste 1 %, mens de fattigste 50 % ikke fik nogen fremgang overhovedet.⁶

En løn, man kan leve af, og anstændige jobs for verdens arbejdere er afgørende for at kunne overkomme vor tids ulighedskrise. Over alt i verden er opsvinget for de 1 % allerrigeste skabt på bekostning af lavtlønnede arbejdere, ofte kvinder, der spises af med fattigdomslønninger og nægtes basale rettigheder. Det er på bekostning af mennesker, som Fatima i Bangladesh, der syr tøj til eksport. Hun mishandles jævnligt, hvis hun misser produktionsmålene, og hun bliver syg af ikke at måtte gå på toilettet.⁷ Det er på bekostning af arbejdere som Dolores, der knokler på kyllingefabrikker i USA, hvor kroniske arbejdsskader gør dem ude af stand til at holde deres børn i hånden.⁸ Det skabes på ryggen af indvandrere beskæftiget inden for hotelrengøring, som Myint i Thailand,⁹ der udsættes for sexchikane fra mandlige gæster og ofte får besked på at finde sig i det eller miste sit job.

Denne rapport ser nærmere på den stadig mere udbredte ekstreme rigdom. Og på dem, der arbejder, men alligevel lever i fattigdom. Den går i dybden med årsagerne og giver anbefalinger til, hvordan problemet kan løses.

"Da jeg blev gravid, blev jeg sendt over for at arbejde på lageret. Der var mange kasser fyldte med sko, og mit job var at sætte stempel på. De sko ville passe min søn perfekt. Det er nogle rigtig gode sko. Gid min søn kunne få sådan nogle, men det kan han ikke. Jeg tror, han ville blive glad for dem, og jeg har ondt af ham. Det er nogle flotte sko. Men ét par af de sko, vi laver, koster mere end hele vores månedsløn."

***Lan, skofabriksarbejder,
Vietnam***

IKKE MERE SNAK, GIV FOLK HVAD DE VIL HAVE: EN MERE LIGE VERDEN

Det er svært at finde en politiker eller erhvervsleder nu om dage, der ikke udtrykker bekymring over ulighed. Men det er handling og ikke ord, der tæller, og her kniber det for de fleste af vores ledere. Mange fører endda aktivt en politik, der kan forværre situationen. Præsident Trump blev valgt på et løfte om at hjælpe almindelige arbejdere, men han har udpeget en regering af milliardærer, og han presser på for gigantiske skattelettelser til de rigeste 1 %.¹⁰ Nigerias Præsident Buhari har udtalt, at han anser ulighed for at føre til voksende vrede og frustration.¹¹ Men i hans land mistænkes eliten for tyveri af milliarder af oledollars, uligheden øges fortsat, og 10 millioner børn går stadig ikke i skole.¹² Oxfam og Development Finance International har udarbejdet et detaljeret katalog med 152 regeringstiltag mod ulighed, men de fleste regeringer har udvist en pinlig mangel på engagement i sagen.¹³

Boks 1: Folk vil have en mere lige verden¹⁴

I forbindelse med denne rapport har Oxfam foretaget en rundspørge blandt 70.000 personer i 10 lande, der repræsenterer en fjerdedel af verdens befolkning.

- Over tre fjerdedele er enten enige eller meget enige i, at afstanden mellem rig og fattig i deres land er for stor. Tallet varierer fra 58 % i Holland til 92 % i Nigeria.
- Næsten to tredjedele af de adspurgte i de ti lande mener, at afstanden mellem rig og fattig er et akut eller meget akut problem.
- 60 % af de adspurgte er enige eller meget enige i, at det er regeringens ansvar at mindske afstanden mellem rig og fattig. I Sydafrika er 69 % enige eller meget enige.
- 75 % af de adspurgte ville foretrække en lavere indkomstulighed end den nuværende i deres land. Over halvdelen af de adspurgte ønsker endda en lavere ulighed i deres eget land end i Sverige, der ellers er et af verdens mest lige lande.

GØR OP MED ULIGHED, IKKE DEMOKRATI

I flere og flere af de lande, hvor Oxfam arbejder, indskrænkes borgernes muligheder for at sige deres mening, idet ytringsfriheden undertrykkes. CIVICUS, en alliance til forsvar for civilsamfundet, konstaterer, at frihedsrettighederne er alvorligt truet i over 100 lande.¹⁵

”For min generation kan tiden ikke skrues tilbage til før revolutionen. Vores øjne er blevet åbnet. Selv om vi bliver undertrykt, er vi i gang med at omorganisere os for at bekæmpe økonomisk ulighed og uretfærdighed.”

– Ghouson Tawfik, Platform for Social Retfærdighed, Egypten

USA's højesteretsdommer Louis Brandeis er berømt for at have sagt: ”Vi kan have demokrati her i landet, eller vi kan have stor rigdom koncentreret på få hænder. Men vi kan ikke have begge dele.”¹⁶ Verdens ledere ved det godt, men i stedet for at gøre noget ved uligheden og koncentrationen af rigdom vælger de at slå ned på demokratiet og friheden til at kræve et mere retfærdigt samfund.

”Vi kan have demokrati her i landet, eller vi kan have stor rigdom koncentreret på få hænder. Men vi kan ikke have begge dele.”

**Louis Brandeis,
tidligere amerikansk
højesteretsdommer**

UDSIGTEN FRA TOPPEN

Boks 2: Milliardærpræmien¹⁷

- Verdens ledes mangel på handling gør ulighedskrisen værre og værre, mens gevinsten ved økonomisk vækst bliver ved med at gå til nogle få.
- Sidste år steg antallet af milliardærer mere end nogensinde i historien – med én ny dollarmilliardær hver anden dag. Der er nu 2.043 personer i verden med en formue på over en milliard dollars. Ni ud af ti er mænd.¹⁸
- På 12 måneder voksede denne elites formue med over 762 mia. dollars. Det er nok til at afskaffe ekstrem fattigdom hele syv gange.¹⁹
- I perioden 2006-2015 har almindelige lønmodtagere oplevet en gennemsnitlig indkomststigning på blot 2 % om året²⁰, mens milliardærernes formue er vokset 6 % om året.²¹
- 82 % af vækst i verdensøkonomien sidste år gik til de rigeste 1 %, mens den fattigste halvdel af menneskeheden ikke oplevede nogen fremgang overhovedet.²²
- Mens milliardærerne på ét år fik en formuestigning på 762 mia. dollars, leverer kvinder hvert år 10.000 mia. dollars i ulønnet omsorgsarbejde til verdensøkonomien.²³
- Ifølge nye tal fra Credit Suisse ejer 42 personer nu det samme som verdens 3,7 mia. fattigste, mens tallene for sidste år er blevet revideret fra 8 til 61 personer, der ejer det samme som de 50 % fattigste.²⁴
- De rigeste 1 % ejer fortsat mere end hele resten af menneskeheden.²⁵

Der tegner sig det samme billede overalt i verden. I 2017 viste forskning lavet af Oxfam og andre at:

- Den rigeste mand i Nigeria får på ét år renter nok af sin formue til, at han kunne løfte to millioner mennesker ud af ekstrem fattigdom. I løbet af de seneste knapt ti år, hvor landet har haft solid økonomisk vækst, er fattigdommen steget.²⁶
- I Indonesien²⁷ ejer de fire rigeste mænd mere end de 100 millioner fattigste.
- De tre rigeste personer i USA ejer det samme som den fattigste halvdel af landets befolkning (ca. 160 mio. personer).²⁸
- I Brasilien skal en person på mindsteløn arbejde i 19 år for at tjene det samme som en, der tilhører de rigeste 0,1 % af befolkningen, tjener på en måned.²⁹

Ekstrem rigdom, der ikke er tjent

Konventionelle økonomer retfærdiggør ulighed med, at det tilskynder til nyskabelser og investeringer. Vi får at vide, at milliardærer er det ultimative udtryk for belønning af talent, hårdt arbejde og innovation, og at deres succes kommer os alle til gode.³⁰

Men stadig mere forskning³¹ viser, at den nuværende ekstreme ulighed i fordelingen af økonomiske goder langt overgår det, der kan retfærdiggøres af ulige fordeling af talent, anstrengelse og risikovillighed. I stedet skal årsagen ofte findes i arv, monopoldannelse og gode forbindelser til regeringen.

Omtrent en tredjedel af dollarmilliardærernes formue stammer fra arv. I løbet af de næste 20 år vil 500 af verdens rigeste give 2.400 mia. dollars til deres arvinger – et beløb større end bruttonationalproduktet for hele Indien, et land med 1,3 mia. indbyggere.³²

Monopoler giver høje afkast til ejere og aktionærer på bekostning af resten af økonomien. Et godt eksempel på, hvordan monopoler skaber ekstrem rigdom, er Carlos Slim, den sjette rigeste mand i verden. Hans formue stammer fra det næsten totale monopol, det lykkedes ham at etablere på fastnettelefoni, mobiltelefoni og bredbåndstjenester i Mexico. OECD konkluderede, at dette monopol havde betydelige skadevirkninger for forbrugere og for økonomien.³³

Monopoler forværres af sammenspisthed mellem den økonomiske og den politiske elite, hvor magtfulde private interesser formår at manipulere regeringernes politik, så eksisterende monopoler konsolideres, og nye skabes. Privatiseringsaftaler, naturressourcer til foræringspris, korrupte udliciteringsprocesser, skattefritagelser og -fiduser er eksempler på, hvordan mennesker med de rette forbindelser kan berige sig selv på bekostning af almenvellet.

Oxfam har beregnet, at omkring to tredjedele af samtlige milliardærers formuer er resultatet af arv, monopol og lyssky vennetjenester.³⁴ Oxfams opinionsundersøgelse i 10 lande viser, at over halvdelen af de adspurgte mener, det er svært eller umuligt for almindelige mennesker at forbedre deres økonomiske situation gennem hårdt arbejde.

Økonomisk belønning er i stigende grad koncentreret i toppen. Mens millioner af normale arbejdere knokler til fattigdomslønninger, er udbyttet for aktionærer og topdirektører røget i vejret.³⁵ I Sydafrika får de rigeste 10 % halvdelen af den samlede lønindkomst, mens de fattigste 50 % af arbejdsstyrken modtager blot 12 %.³⁶ Med kun lidt over én dags arbejde kan en topchef i USA få det samme i lønposen som en almindelige medarbejder tjener på et helt år.³⁷ Mænd udgør konsekvent flertallet af de højest betalte ansatte.³⁸ I gennemsnit tager det kun lidt over fire dage for en topchef for et af verdens fem største selskaber i tekstilindustrien at optjene, hvad en almindelig kvindelig arbejder i Bangladesh tjener hele sit liv.³⁹

Stadigt større beløb går typisk til rige aktionærer, hvilket betyder, at arbejderne presses ubønhørligt. Det ville koste 2,2 mia. dollars om året at hæve den nuværende gennemsnitsløn for samtlige 2,5 mio. vietnamesiske tekstilarbejdere til et niveau, de kan leve for. Det svarer til en tredjedel af det, de fem største selskaber i denne sektor udbetaler til deres aktionærer.⁴⁰

De største formuer vokser i mange tilfælde yderligere, når rige individer og de store selskaber, de ejer eller har aktier i, undgår at betale skat. Gennem et globalt netværk af skattely – som afsløret i de såkaldte Panama-papirer og Paradise-papirer – gemmer de ekstremt rige mindst 7.600 milliarder dollars for skattemyndighederne.⁴¹ Økonomien Gabriel Zucman har foretaget en analyse for denne rapport, der viser, at de rigeste 1 %

”Uligheden vokser dag for dag. Arbejderne er frustrerede. Deres løn er ude af trit med leveomkostningerne. Det skyldes den voksende kløft mellem rig og fattig, der forpurrer enhver chance for velstand”.

***– Tariq Mobeen Chaudray,
Center for Finansiering af
Udvikling, Indus Consortium,
Pakistan***

unddrager omkring 200 mia. dollars i skat.⁴² Udviklingslande mister mindst 170 mia. dollars om året i mistede skatteindtægter fra de ultra-rige og fra de store selskaber.⁴³

Selv milliardærer, der har skabt deres formue på markeder med konkurrence, gør det ofte ved at presse lønninger og arbejdsforhold nedad. Lande tvinges ind i et negativt ræs mod bunden, hvor de konkurrerer på lav løn, ringe arbejdstagerrettigheder og skattegaver.

Samtidig er de fattigste børn og især de fattigste piger dømt til at dø fattige, fordi børn fra rige familier får alle mulighederne.⁴⁴

"Det er der, hvor drømme fødes, og det er der, hvor drømme dør."

– Mildred Ngesa fra Afrikanske Kvinders Udviklings- og Kommunikationsnetværk (FEMNET) om slumkvarteret Dandora i Nairobi tæt på, hvor hun voksede op.

UDSIGTEN FRA BUNDEN

Ulighed og fattigdom

Fra 1990 til 2010 blev antallet af personer, der lever i ekstrem fattigdom, halveret (dvs. lever for mindre end 1,90 dollars om dagen), og fattigdommen er siden fortsat med at falde.⁴⁵ Verden skal være stolt af denne udvikling. Men hvis uligheden inden for de enkelte lande ikke var steget i samme periode, ville yderligere 200 millioner personer være sluppet ud af fattigdom.⁴⁶ Tallet kunne have været 700 millioner, hvis de fattige havde fået mere ud af den økonomiske vækst end deres rige medborgere.⁴⁷

Ser vi fremad, har Verdensbanken gjort det klart, at medmindre vi mindsker kløften mellem rig og fattig, kommer vi ikke i nærheden af målet om at udrydde ekstrem fattigdom. Omkring 200 millioner vil stadig skulle klare sig for 1,90 dollars om dagen i 2030.⁴⁸

Desuden fortsætter dem, der løftes ud af ekstrem fattigdom, ofte med at være særdeles fattige, forgældede og i konstant fare for ikke at kunne brødføde deres familier. Mange kan være et enkelt uheld fra at synke ned i ekstrem fattigdom igen. Over halvdelen af verdens befolkning lever for mellem to og ti dollars om dagen.⁴⁹

Det er resultatet af, at så lav en andel af indkomststigningerne i verden er gået til den fattigste halvdel af menneskeheden de sidste 25 år. Den nyligt offentliggjorte "World Inequality Report" fra World Inequality Lab viser, at den øverste 1 % har scoret 27 % af den samlede globale indkomstvækst mellem 1980 og 2016. Over samme periode har de dårligst stillede 50 % kun fået halvdelen af dette, nemlig 13 % af den samlede indkomststigning.⁵⁰ For de dårligst betalte 10 % er den gennemsnitlige årsindkomst steget med mindre end tre dollars i løbet af et kvart århundrede. Det er en dybt ineffektiv måde at udrydde fattigdom på, hvor blot 13 cent af hver dollar i øget indkomst går til de ringest stillede 50 %, mens 42 cent går til de bedst placerede 10 %.⁵¹ I lyset af vores planets miljømæssige grænser er det også alt andet end bæredygtigt: Hvis vi antager, at dette ulighedsniveau varer ved, skal den globale økonomi blive 175 gange større blot for at skubbe alles levestandard over fem dollars om dagen, hvilket ville medføre en miljøkatastrofe.⁵²

Køn og økonomisk ulighed

Økonomisk ulighed hænger snævert sammen med ulighed mellem kønnene. Mens der i de fleste lande er fokus på lønforskelle mellem mænd og kvinder, er forskellene i formuer som regel endnu højere. Globalt set er der flere mænd end kvinder, der ejer jord, aktier og andre kapitalgoder.⁵³ Mænd får bedre betaling for at udføre samme

arbejde som kvinder, og mænd er overrepræsenterede i jobs med højere løn og status. Det er ikke tilfældigt, at kvinder er voldsomt overrepræsenterede i så mange af de lavest lønnede job med den ringeste sikkerhed i ansættelsen.⁵⁴ Sociale normer, holdninger og trossystemer rundt omkring i verden ringeagter kvinders status og evner, retfærdiggør vold og diskrimination imod dem, og dikterer, hvilke jobs de kan og ikke kan forvente.

Ulighed mellem kønnene er hverken tilfældigt eller nyt. Vores økonomi er opbygget af rige og magtfulde mænd, der plejer deres egne interesser. Den neoliberale økonomiske model har forværret situationen. Nedskæringer i offentlig service, skattelettelser til de rige samt et ræs mod bunden i forhold til lønninger og arbejdstagerrettigheder har alt sammen skadet kvinder mere end mænd.

Vores økonomiske velstand beror desuden på kvinders enorme men lidet værdsatte bidrag i form af ulønnet omsorgsarbejde. I Peru er det for eksempel blevet anslået til at udgøre 20 % af bruttonationalproduktet.⁵⁵ Fattige kvinder laver mere ulønnet omsorgsarbejde end rigere kvinder.⁵⁶

At gøre noget ved økonomisk ulighed kræver et opgør med uligheden mellem kønnene. Omvendt kan ligestillingen mellem mænd og kvinder kun sikres ved markant at reducere den økonomiske ulighed. Til det formål er det ikke nok at integrere kvinder yderligere i de eksisterende økonomiske strukturer. Vi må skabe en vision for en ny økonomi for mennesker, der er skabt af kvinder og mænd sammen til gavn for alle – og ikke kun for nogle få privilegerede.

I job men fattig alligevel

Arbejdsindkomst er den vigtigste indtægtskilde for de fleste husstande.⁵⁷ Så bedre adgang til værdigt arbejde fremmer lighed. For mange af de fattigste kommer indtjeningen fra småproduktion af fødevarer. For mange andre kommer den fra arbejdsløn. Denne rapport fokuserer hovedsageligt på verdens lønmodtagere. Oxfam vil offentliggøre en supplerende analyse af små fødevarereproducenter senere i løbet af 2018.

Boks 3: Arbejdere kæmper stadig for at overleve⁵⁸

I Myanmar arbejder Oxfam med unge kvindelige tekstilarbejdere, der producerer tøj for globale modemærker. De tjener fire dollars om dagen, hvilket er to gange grænsen for ekstrem fattigdom. For det beløb skal de arbejde seks eller syv dage om ugen i 11 timer om dagen. Trods den lange arbejdsdag har de svært ved at opfylde basale behov for mad og medicin, og de er ofte nødt til at stifte gæld.

Det er dog i stigende grad sådan, at et job ikke rækker til at undgå fattigdom. Nylige skøn fra FN's Internationale Arbejdsorganisation (ILO) viser, at næsten en ud af tre arbejdere i udviklingslande og højvækstlande lever i fattigdom, og andelen er stigende.⁵⁹

Det mest chokerende ved det globale arbejdsmarked i dag er dog nok moderne slaveri. ILO anslår, at 40 millioner mennesker var slaver i 2016, heraf 25 millioner i tvangsarbejde. ILO erklærer: "Tvangsarbejdere har produceret noget af det mad, vi spiser, og det tøj, vi går i, og de har gjort rent i bygninger, som mange af os bor eller arbejder i."⁶⁰

Næsten 43 % af verdens unge er stadig arbejdsløse eller arbejder til fattigdomsløn.⁶¹ Over 500 millioner unge skal klare sig for under to dollars om dagen.⁶² Det skønnes, at der i udviklingslandene er 260 millioner unge, der ikke er i beskæftigelse og heller ikke under oplæring eller uddannelse.⁶³ Det gælder for hver tredje unge kvinde.⁶⁴ Selv om finanskrisens virkninger har varieret meget fra sted til sted, er de unge konsekvent blevet værst ramt.⁶⁵

Fire millioner af dem, der arbejder som slaver, er børn. Ifølge de seneste skøn, er der over 150 millioner børn mellem 5 og 17 år, der udfører en form for skadeligt arbejde.⁶⁶ Det er næsten hver tiende mindreårig i verden.

Det sker trods betydelig økonomisk vækst i de fleste lande i de seneste årtier. Samtidig med at værdien af det, arbejdere producerer, er steget voldsomt, har de ikke oplevet tilsvarende fremgang i løn eller arbejdsforhold. ILO har undersøgt tallene for 133 rige lande og udviklingslande i perioden 1995-2014 og konkluderede, at lønningerne i 91 af landene ikke havde holdt trit med den forøgede produktivitet og økonomiske vækst.⁶⁷

Desværre er der stadig mange lande uden mindsteløn eller overenskomstforhandlinger, og de fleste mindstelønsbeløb ligger betydeligt under det, man kan overleve endstige leve for.⁶⁸ Oxfam har påvist dette i Marokko, Kenya, Indonesien og Vietnam.⁶⁹ Mindstelønsregler bliver også dårligt håndhævet, og det går endnu hårdere ud over kvindelige end mandlige ansatte.

”Tvangsarbejdere har produceret noget af det mad, vi spiser, og det tøj, vi går i, og de har gjort rent i bygninger, som mange af os bor eller arbejder i.”

FN's Internationale Arbejdsorganisation, ILO

Usikkert, farligt og uden rettigheder

Et job, hvor man kan blive fyret når som helst, er normen i udviklingslande og et stigende fænomen i rige lande. Løst ansatte får mindre i løn, har færre rettigheder og ringere adgang til social sikring. Kvinder og unge har højere risiko for at ende i sådanne jobs.

Mange risikerer både arbejdsulykker og helbredsskader. Ifølge ILO omkommer 2,78 millioner arbejdere hvert år på grund af arbejdsrelaterede ulykker og sygdomme – én person hvert 11. sekund.⁷⁰

”Sexchikane er yderst udbredt i denne form for arbejde. Mindst 90 % af de kvindelige hotelarbejdere chikaneres af kunderne såvel som ejerne. Retsvæsnet er på selskabernes side.”

– *Eulogia Familia, fagforeningsleder for hotelarbejdere i Den Dominikanske Republik*⁷¹

Kvindelige arbejdere over hele verden udsættes ofte for alvorlige skader, sundhedsfare og seksuel vold på arbejdspladsen. Hotelarbejdere interviewet af Oxfam i Den Dominikanske Republik, Canada og Thailand berettede om jævnlig sexchikane og seksuelle overgreb begået af mandlige gæster.⁷² Hotelarbejderne fortæller også om dårligt helbred pga. rutinemæssig brug af rengøringskemikalier. I Bangladesh får mange unge kvinder på tekstilfabrikkerne igen og igen urinrørsbetændelse, fordi de ikke får lov at gå på toilettet. Tilsvarende afslørede en Oxfam-undersøgelse af fjerkræindustrien i USA, at arbejderne gik med ble, fordi de ikke måtte gå på toilettet.⁷³

Boks 4: Kan ikke holde deres børn i hånden⁷⁴

I USA fører Oxfam en kampagne for at forbedre de frygtelige arbejdsforhold i fjerkræindustrien. De ansatte får ikke lov at holde nok toiletpauser, så mange må tage ble på for at gå på arbejde. Dolores, en tidligere fjerkræarbejder i Arkansas, siger: "Det var, som om vi intet var værd. Vi ankom hver morgen klokken 5 og fortsatte til klokken 11 eller 12 uden at gå på toilettet. Jeg var fløv over at fortælle dem, når jeg var nødt til at skifte ble."

Statistikkerne viser, at fjerkræindustrien er en af de farligste sektorer at være ansat i. Skaderne ved gentagne bevægelser kan være så alvorlige, at arbejderne efter blot et år ved samlebåndet er ude af stand til at strække fingrene ud, holde fast i en ske eller bare holde deres børn ordentligt i hånden.

Arbejdskraftens organisering udgør en modvægt til rigdommens magt, og den har været et centralt element i skabelsen af mere lige og demokratiske samfund. Fagforeninger skaffer højere løn, flere rettigheder og bedre beskyttelse – ikke bare for deres egne medlemmer, men for lønmodtagere i hele samfundet.⁷⁵ Desværre har Den Internationale Valutafond (IMF) konstateret en nedadgående tendens i fagforeningernes dækningsgrad overalt i verden siden år 2000.⁷⁶ IMF sammenkæder dette med stigende ulighed.⁷⁷ Udviklingen er blevet forværret af den omsiggribende brug af underleverandører og midlertidige, kortvarige ansættelseskontrakter, der underminerer arbejdstagerrettighederne.

Antallet af lande, hvor arbejdere udsættes for fysisk vold og trusler, er steget med 10 % på blot ét år ifølge "Global Rights Index" publiceret af den verdensomspændende fagforeningsalliance ITUC.⁷⁸ I 59 lande blev der registeret angreb på fagforeningsmedlemmer.⁷⁹ Over tre fjerdedele af alle lande nægter nogle eller alle arbejdere retten til at strejke. Migrantarbejdere i Thailand, hvilket er hver tiende menneske i arbejdsstyrken, har således ikke lov til at strejke.⁸⁰

Den uformelle sektor, der er stort set ureguleret, er domineret af de værste jobs. Kvinder og unge er overrepræsenterede i den uformelle sektor. Denne situation kommer nogle af de mest magtfulde aktører i verdensøkonomien til gode. Store multinationale selskaber kan mindske deres omkostninger ved at bruge underleverandører fra mindre virksomheder, der anvender uformel arbejdskraft, betaler lavere løn og tilbyder mindre sikkerhed i ansættelsen. På den måde kan de multinationale virksomheder smyge sig uden om arbejds- og sociallovgivningen i de lande, hvor de har produktion.

HVAD ER ÅRSAGERNE?

På bunden handler det om, at arbejdernes rettigheder og fagforeninger er blevet svækket. På toppen indtager store selskaber en stadig stærkere position, og er under gevaldigt pres for hele tiden at levere større afkast til deres rige aktionærer. Det bliver skabt på bekostning af arbejderne og er et vigtigt incitament til systematisk skatteundvigelse i milliardklassen.

Selskaberne udnytter, at de kan flytte deres investeringer, formuer og produktioner mellem lande til at fremtvinge et ræs mod bunden mellem landene om lav skat og lave lønninger. Truslen om automatisering giver også større magt til rige ejere og sætter lønmodtagerne under yderligere pres.

En økonomi for mennesker kan løse problemet

De økonomiske strukturer er ingen naturlov. Vi kan skabe en økonomi, der er bedre for mennesker⁸¹, og som sætter små fødevarereproducenters og almindelige arbejderes interesser over højt betalte og formuende personers interesser. Denne form for økonomi ville gøre op med ekstrem ulighed og samtidig sikre vores planets fremtid. Vi må forkaste de neoliberale økonomiske dogmer og eliternes utålelige indflydelse på vores regeringer. Der er to vigtige måder, det kan lykkes på: Ved at udforme økonomier, der er mere lige i udgangspunktet. Og ved at bruge beskatning og offentlige udgifter til at omfordele og skabe større ligestilling.

Regulér, omstrukturér og omdan vores økonomi og den måde, virksomheder styres på. Regulering kan buges til at sikre arbejderne en bedre forhandlingsposition. Det indebærer, at vi sætter en stopper for skattely, bryder monopoler op og lader finanssektoren og teknologiske fremskridt komme flertallet til gode. Både regeringer og virksomheder kan sørge for, at fattigdomslønninger, slaveri, usikre ansættelsesformer og farligt arbejde ikke anses for moralsk acceptabelt.

Det vil kræve et globalt samarbejde i en langt større målestok end i dag. Med det nuværende politiske klima vil det være yderst vanskeligt at opnå. Men heldigvis har regeringer stadig råderum nok til at opnå meget på nationalt niveau.

Handel og investeringer kan sprede muligheder, produkter, serviceydelser og velstand vidt og bredt. Men beslutninger tages i stigende grad kun med rige aktionærers profitmaksimering for øje. Det er blevet til en spændetrøje, der holder erhvervslivet fast i et ulighedsskabende mønster.

Virksomheder, sociale bevægelser og iværksættere har imidlertid skabt en række løsninger, som de bruger til at komme fri af spændetrøjen. Det omfatter kooperativer, medarbejdereje, prioritering af en formålsparagraf, hvor virksomheden styres efter flere værdier end bundlinjen, sociale virksomheder samt retfærdig handel.

Undersøgelser har vist, at medarbejderejede virksomheder skaber større vækst i beskæftigelsen og højere løn til de ansatte.⁸² Et eksempel er Mondragon, et multinationalt kooperativ med hovedkvarter i Spanien, der har en omsætning på 13 mia. dollars og 74.000 ansatte. Beslutningstagning er demokratisk, sikkerhed i ansættelsen er et mål, og den højeste betalte tjener ikke mere end ni gange end den lavest lønnede.

Vores økonomier kunne blive opbygget med sådanne progressive strukturer, hvis politiske ledere prioriterede at finansiere, støtte og fremme dem. Til det formål bør de

Der er to vigtige måder, det kan lykkes at skabe en økonomi for mennesker på: Ved at udforme økonomier, der er mere lige i udgangspunktet. Og ved at bruge beskatning og offentlige udgifter til at omfordele og skabe større retfærdighed.

levere uddannelse, sundhed og social sikring til alle. Og finansiere det ved at sørge for, at rige individer og selskaber betaler en fair skat.

Regeringer har desuden en nøglerolle at spille i reducere af ulighed ved at bruge beskatning og offentlige udgifter til at sikre *omfordeling*.

Data fra over 150 lande – fattige såvel som rige – mellem 1970 og 2009⁸³ viser, at investering i sundhedsvæsenet, uddannelsessystemet og social sikring mindsker ulighed.

Universelle offentlige serviceydelser af høj kvalitet kommer især kvinder til gavn, fordi det mindsker behovet for ulønnet omsorgsarbejde og genetablerer lighed i adgang til sundheds- og uddannelsessystemet. Den positive effekt øges i kombination med konkrete tiltag som gratis børnehaver.

Beskatning kan i langt højere grad bruges til at omfordele de uhensigtsmæssigt høje afkast, der i dag går til de rige. Både rige mennesker og selskaber bør betale mere i skat, og de skal ikke længere kunne slippe for at betale den skat, de skylder. Vi har brug for at få afskaffet skattely og det globale net af hemmeligholdelse, der gør rige individer og selskaber i stand til at smyge sig uden om deres skattemæssige forpligtelser. Det verdensomspændende ræs mod bunden for beskatning af selskaber og rige skal standses og vendes. Regeringer bør lade sig inspirere af Chile og Sydafrika, der har øget beskatningen af både store selskaber og rige individer.⁸⁴

En mere lige verden

Det haster med at få vores økonomier omstillet, så almindelige arbejdere og små fødevarereproducenter belønnes, og udbytningen stoppes. Vi skal holde op med at belønne de ekstremt rige i så urimelig grad. Det er det, befolkningen ønsker. Det er det, vores ledere har lovet os. Sammen kan vi overkomme ulighedskrisen. Vi kan opbygge en økonomi, der er bedre for mennesker, og vi kan skabe en mere lige verden for vores børn.

ANBEFALINGER

Regeringer og internationale institutioner er nødt til at erkende den skade, den fremherskende neoliberale økonomiske model påfører verdens fattige. Derefter skal de satse på at udvikle økonomier for mennesker, hvis primære målsætning er større lighed. De følgende anbefalinger ser nærmere på, hvad regeringer, internationale institutioner og store selskaber bør gøre.

TIL REGERINGER

Mod ulighed:

- **Sæt konkrete mål med faste datoer og handlingsplaner for at mindske ulighed.** Regeringer bør gå efter at sikre, at den samlede indkomst for de rigeste 10 % ikke overstiger den samlede indkomst for de fattigste 40 %. Alle regeringer bør blive enige om at gøre denne målestok⁸⁵ til den nye indikator for FN's verdensmål (*Sustainable Development Goal*) nummer 10 om ulighed.⁸⁶
- **Afskaf ekstrem rigdom.** For at afskaffe ekstrem fattigdom må vi også afskaffe ekstrem rigdom. Den ekstreme ulighed underminerer vores fremtid. Regeringer bør anvende regulering og beskatning for at gøre drastisk indhug i ekstrem rigdom, og de må begrænse rige individers og gruppers indflydelse på den førte politik.
- **Samarbejd for at skabe en revolution i ulighedsdata.** Hvert land bør satse på at producere data om samtlige borgeres formue og indtægt hvert år, især om de rigeste 10 % og de rigeste 1 %. Ud over at finansiere flere husstandsundersøgelser bør myndighederne offentliggøre nye datakilder, der kan belyse koncentrationen af indkomst og formue i toppen af samfundet.⁸⁷
- **Før en politik, der imødegår alle former for kønsdiskrimination,** fremmer positive sociale normer og holdninger til kvinder og deres arbejde, og sikrer ligestilling i magtbalancen i hjemmet, på lokalt, nationalt og internationalt niveau.
- **Anerkend og beskyt borgernes og organisationers rettigheder til ytrings- og foreningsfrihed.** Afskaf love og tiltag, der lægger bånd på samfundslivet. Giv særlig støtte til organisationer, der forsvarer kvinders og andre marginaliserede gruppers rettigheder.

For at udforme en økonomi, der er retfærdig i sit udgangspunkt:

- **Tilskynd til forretningsmodeller, der prioriterer mere retfærdige afkast,** herunder kooperativer og medarbejderdeltagelse i selskabernes ledelse og forsyningskæder.
- **Stil krav om, at alle multinationale selskaber skal sørge for ordentlige forhold i hele deres forsyningskæde,** så alle arbejdere får en løn, de kan leve af, i henhold til FN's principper for erhvervsliv og menneskerettigheder (*UN Guiding Principles on Business and Human Rights*).⁸⁸
- **Begræns aktionærernes udbytte** og promovér en regel om, at selskabernes topledere **maksimalt kan tjene 20 gange deres medarbejders medianløn,**⁸⁹ og helst mindre end det.

- **Afskaf lønforskellene mellem mænd og kvinder** og beskyt kvindelige arbejderes rettigheder i hele økonomien. Annullér love, der nægter kvinder fuld økonomisk lighed, og indfør love og reguleringer, der understøtter kvinders rettigheder.
- **Afskaf slavearbejde og fattigdomslønninger.** Skab en overgang fra "mindsteløn" til "løn, man kan leve af" til alle arbejdere baseret på data for leveomkostninger og fuld involvering af fagforeninger og andre sociale partnere.
- **Promovér arbejderne organisering.** Indfør lovmæssig beskyttelse af arbejderne organiserings- og strejkeret, og afskaf alle love, der går imod disse rettigheder. Tillad og giv støtte til overenskomster med bred dækning.
- **Afskaf dårligt betalt arbejde uden sikkerhed i ansættelsen,** og sørg for, at alle nye former for beskæftigelse respekterer lønmodtagerrettighederne. Beskyt også rettighederne for husarbejdere, migrantarbejdere og uformelt ansatte. Kom i gang med en gradvis formalisering af den uformelle økonomi for at sikre, at alle arbejdere er beskyttet, og at uformelt ansatte inddrages i beslutningsprocesserne.

For at omfordele til et mere retfærdigt samfund

Offentlige udgifter

- **Gør det til en officiel målsætning at opnå universelle offentlige serviceydelser og socialt sikkerhedsnet.**⁹⁰ Sørg for at øge statens finansiering med dette for øje, og sørg for, at arbejdsgiverne bidrager til sociale forsikringsordninger.
- **Undlad at bruge offentlige midler på at subsidiere eller tilskynde til private firmaers levering af sundhed og uddannelse med det formål at skabe overskud.** Udvid i stedet den offentlige sektors produktion af essentielle serviceydelser. Indfør stram regulering af private aktørers sikkerhed og kvalitet, og gør det ulovligt for dem at ekskludere mennesker, der ikke har råd.

Beskatning

- **Brug beskatning til at mindske ekstrem rigdom.** Prioritér de skatter, der især betales af meget rige personer, såsom formue- og arveskatter og skat på kapitalgevinster. Sæt skatterne op, og bliv bedre til at indkræve skat på høje indtægter. Indfør en global formueskat for milliardærer, der kan være med til at finansiere FN's verdensmål.
- **Stil forslag om en ny generation af internationale skattereformer,** der kan afslutte ræset mod bunden på beskatningsområdet. Skattesatser bør være fair og progressive, så de medvirker til at mindske ulighed.⁹¹ Alle nye forhandlinger bør foregå i regi af en ny global skatteorganisation, der kan sikre, at alle lande deltager på lige fod.
- **Udryd skattely** og gør systemet mere gennemsigtigt ved at indføre en sortliste over de værste skattely med hårde og automatiske sanktioner mod de selskaber og rige mennesker, der anvender dem.

Selskaberne skal bidrage til at opbygge en økonomi, der er bedre for mennesker

- **Ingen dividender uden lønninger, man kan leve af:** Multinationale selskaber kan vælge imellem at prioritere de lavest betalte arbejderes ve og vel ved at undlade at belønne aktionærer gennem dividender, tilbagekøbe egne aktier eller udbetale bonusser til toplederne og de højest lønnede, indtil alle deres ansatte får en løn, de kan leve af (beregnet ud fra en uafhængig standard). Og indtil der er taget skridt til at betale priser til underleverandører, der giver arbejdere og producenter i deres vigtigste forsyningskæder en indtægt, de kan leve af.
- **Repræsentation i bestyrelserne:** Selskaberne bør sikre medarbejderrepræsentation i deres bestyrelser og i de organer, der tager beslutninger om løn. De bør desuden finde ud af, hvordan de i deres beslutningsprocesser på en meningsfuld måde kan lytte til andre interessenter, såsom arbejderne i deres forsyningskæder og folk i lokalsamfundene.
- **Støt gennemgribende forandringer i forsyningskæderne:** Selskaberne kan prioritere at købe ind fra mere lighedsorienterede forretningskonstruktioner som dem, der er helt eller delvist ejet af medarbejdere og producenter, virksomheder med en ledelsesmodel, der bygger på sociale målsætninger, samt virksomheder, der vælger at dele hele eller noget af deres profit med medarbejderne. Initiativer som Oxfams "Fair Value Club"⁹² hjælper selskaber til at gøre netop dette.
- **Del profitten med de fattigste arbejdere:** Selskaber kan beslutte at dele en procentdel af deres profit (for eksempel halvdelen) med de lavest lønnede arbejdere i deres egen drift og i deres forsyningskæder. For eksempel deler virksomheden Cafe Direct⁹³ 50 % af profitten med kaffebønder.
- **Støt ligestilling på arbejdspladsen:** Lov at leve op til FN's principper for kvinders frigørelse (*Women's Empowerment Principles*)⁹⁴ og relevante ILO-konventioner (nr. 100, 111, 156 og 183)⁹⁵ for dermed at forpligte virksomheden til at respektere ligestilling. Indfør en ligestillingspolitik med principper for ansættelse, efteruddannelse, forfremmelse og indberetning af chikane og andre klager. Og offentliggør lønforskelle mellem mænd og kvinder på alle niveauer i virksomheden med et løfte om at udrydde dem.
- **Reducér lønforskelle:** Offentliggør forholdet mellem direktørens løn og medianlønnen i virksomheden, og lov at mindske det til højst 20:1.
- **Støt overenskomstforhandlinger:** Afgiv et løfte om at føre en meningsfuld, konstruktiv og løbende dialog med uafhængige fagforeninger. Arbejd i partnerskab med fagforeninger for at fjerne barrierer for kvinders deltagelse i det faglige arbejde, især så de beklæder flere ledelsesposter. Og promovér i det hele taget, at kvindelige arbejdere får deres stemme hørt på en sikker og virkningsfuld måde.

FODNOTER

- 1 Cinco Días [Fem dage](2017, 2. November). Amancio Ortega ingresa 628 millones más por dividendo de Inditex. [Amancio Ortega tjener 628 millioner mere i dividender fra Inditex] Taget fra: https://cincodias.elpais.com/cincodias/2017/11/01/companias/1509550519_653608.html
- 2 H&M har konsekvent været blandt de mest progressive selskaber i beklædningsindustrien, der forsøger at gøre noget ved problemet med fattigdomslønninger i forsyningskæden. H&M viste vejen ved i november 2013 at udgive en plan for at sikre lønninger, man kan leve af ("Living Wage Roadmap"), og skrev i 2015 under på det nye ACT-initiativ med den globale fagforening IndustriALL for at fremme indgåelse af overenskomster inden for tøjproduktion i lande med lave lønninger – i første omgang Cambodia.
- 3 Beregnet med tal fra "S&P Capital IQ and Financial Times Markets Data".
- 4 I et interview med Oxfam Australien forklarede Anju, at hun tjener 6-7000 taka om måneden, og har tre timers overarbejde om dagen i gennemsnit. I dollars er hendes gennemsnitlige månedsløn 78 (1 BDT = 0,012 USD) og hendes gennemsnitlige arbejdstid er 286,44 timer om måneden (inkl. overarbejde). Dermed er hendes gennemsnitlige årsindtægt 78 dollars x 12 = 936 dollars.
- 5 Forbes. (2017). The World's Billionaires. 2017 Ranking. <https://www.forbes.com/billionaires/list/>. Tjekket d. 7. september 2017.
- 6 For nærmere oplysninger om Oxfam-beregnete fakta henvises til metoderapporten: <https://policy-practice.oxfam.org.uk/publications/reward-work-not-wealth-to-end-the-inequality-crisis-we-must-build-an-economy-fo-620396>
- 7 S.N. Emran and J. Kyriacou. (2017). What She Makes, power and Prosperity in the Fashion industry. Downloadet d. 1. november 2017 fra http://whatshemakes.oxfam.org.au/wp-content/uploads/2017/10/Living-Wage-Media-Report_WEB.pdf
- 8 Oxfam America. (2015). Lives on the line: The human cost of cheap chicken. <https://www.oxfamamerica.org/livesontheline/#>
- 9 Oxfam Canada (2017). Tourism's Dirty Secret: The Exploitation of Hotel Housekeepers. Downloadet d. 15. oktober 2017, fra: https://www.oxfam.ca/sites/default/files/file_attachments/tourisms_dirty_secret_-_oxfam_canada_report_-_oct_17_2017.pdf
- 10 N. Burleigh. (4. maj 2017). Meet the billionaires who run Trump's Government. Newsweek. <http://www.newsweek.com/2017/04/14/donald-trump-cabinet-billionaires-washington-579084.html>.
- 11 Erklæring fremsat af Nigerias Præsident Muhammadu Buhari i FN, New York 2017 i debatten under Generalforsamlingens 73. session.
- 12 E. Mayah, C. Mariotti, CE Mere og C. Okwudili Odo. (2017). Inequality in Nigeria: Exploring the drivers. <https://www.oxfam.org/en/research/inequality-nigeria-exploring-drivers>
- 13 M. Lawson and M. Martin. (2017). Commitment to Reducing Inequality Index. Development Finance International og Oxfam, 2017. <https://www.oxfam.org/en/research/commitment-reducing-inequality-index>
- 14 For nærmere oplysninger om opinionsundersøgelsen og om metoder henvises til metoderapporten: <https://policy-practice.oxfam.org.uk/publications/reward-work-not-wealth-to-end-the-inequality-crisis-we-must-build-an-economy-fo-620396>
- 15 Civicus. (2017). State of Civil Society Report. <http://www.civicus.org/index.php/state-of-civil-society-report-2017>
- 16 Louis D. Brandeis Legacy Fund for Social Justice. <https://www.brandeis.edu/legacyfund/bio.html>
- 17 For nærmere oplysninger om Oxfams beregninger henvises til metoderapporten: <https://policy-practice.oxfam.org.uk/publications/reward-work-not-wealth-to-end-the-inequality-crisis-we-must-build-an-economy-fo-620396>
- 18 Forbes. (2017). The World's Billionaires. For nærmere oplysninger om Oxfams beregninger henvises til metoderapporten: <https://policy-practice.oxfam.org.uk/publications/reward-work-not-wealth-to-end-the-inequality-crisis-we-must-build-an-economy-fo-620396>
- 19 Ibid.
- 20 ILO's skøn baseret på officielle nationale kilder registreret i ILO database over lønninger i hele verden. ILO. (2016). Global Wage Report 2016/17: Wage inequality in the workplace. <http://www.ilo.org/global/research/global-reports/global-wage-report/2016/lang-en/index.htm>
- 21 Forbes. (2017). The World's Billionaires. For nærmere oplysninger om Oxfams beregninger henvises til metoderapporten: <http://policy-practice.oxfam.org.uk/publications/reward-work-not-wealth-to-end-the-inequality-crisis-we-must-build-an-economy-fo-620396>
- 22 Credit Suisse. (2017). Global Wealth Databook 2017. Tjekket i november 2017. <https://www.credit-suisse.com/corporate/en/research/research-institute/publications.html>. Credit Suisse's rapport dækker et år fra september 2016 til september 2017.
- 23 McKinsey Global Institute. (2015). The Power of Parity: How advancing women's equality can add \$12 trillion to global growth. <https://www.mckinsey.com/global-themes/employment-and-growth/how-advancing-womens-equality-can-add-12-trillion-to-global-growth>.

- 24 Credit Suisse. (2017). Global Wealth Databook 2017.
- 25 Ibid.
- 26 E. Mayah, C. Mariotti, C.E. Mere og C. Okwudili Odo. (2017). Inequality in Nigeria: Exploring the drivers.
- 27 L. Gibson og D. Widiastuti. (2017). Towards a more equal Indonesia. <https://www.oxfam.org/en/research/towards-more-equal-indonesia>
- 28 R. Neate. (2017, November 8). Bill Gates, Jeff Bezos and Warren Buffett are wealthier than poorest half of US. <https://www.theguardian.com/business/2017/nov/08/bill-gates-jeff-bezos-warren-buffett-wealthier-than-poorest-half-of-us>
- 29 Oxfam Brazil. Brazil: extreme inequality in numbers. Downloadet 10.november 2017. <https://www.oxfam.org/en/even-it-brazil/brazil-extreme-inequality-numbers>.
- 30 B. Southwood. (17. januar 2017). Oxfam is wrong to imply free markets make the rich richer at the poor's expense. City A.M. <http://www.cityam.com/257166/oxfam-wrong-imply-free-markets-make-rich-richer-poor>.
- 31 Se for eksempel ugebladet The Economist "Crony Capitalism Index": <https://www.economist.com/blogs/graphicdetail/2016/05/daily-chart-2>, og ligeledes D. Jacobs. (2017). Extreme Wealth is Not Merited. Oxfam. <https://www.oxfam.org/en/research/extreme-wealth-not-merited>
- 32 PWC. (2017). Billionaires Insights 2017: New value creators gain momentum. Retrieved 23 October 2017. <https://www.pwc.com/gx/en/financial-services/Billionaires%20insights/billionaires-insights-2017.pdf>
- 33 OECD. (2012). OECD Review of Telecommunication Policy and Regulation in Mexico. OECD Publishing. <http://www.oecd.org/sti/ieconomy/oecdreviewoftelecommunicationpolicyandregulationinmexico.htm>
- 34 D. Jacobs. (2015). Extreme Wealth is Not Merited.
- 35 OECD. (2012). OECD Employment Outlook 2012. http://www.oecd-ilibrary.org/employment/oecd-employment-outlook-2012_empl_outlook-2012-en https://doi.org/10.1787/empl_outlook-2012-en
- 36 ILO. (2017). Global Wage Report 2016/17.
- 37 L. Mishel og J. Schieder. (2017). CEO Pay Remains High Relative to The Pay of Typical Workers and High-Wage Earners. Economic Policy Institute. Downloadet 12.september 2017 fra <http://www.epi.org/files/pdf/130354.pdf>
- 38 ILO. (2017). Global Wage Report 2016/17.
- 39 Se mere om denne beregning i metoderapporten: <https://policy-practice.oxfam.org.uk/publications/reward-work-not-wealth-to-end-the-inequality-crisis-we-must-build-an-economy-fo-620396>
- 40 Det ville koste 2,2 milliarder dollars om året at øge gennemsnitslønnen for 2,5 millioner beklædningsarbejdere i Vietnam til et niveau, de kan leve for. Det er en tredjedel af det beløb, der udbetales til aktionærerne for de fem største modebutikskæder i 2016 (6,9 mia. dollars). For nærmere oplysninger henvises til metoderapporten: <https://policy-practice.oxfam.org.uk/publications/reward-work-not-wealth-to-end-the-inequality-crisis-we-must-build-an-economy-fo-620396>
- 41 G. Zucman. (2015). The Hidden Wealth of Nations. Chicago University Press. <https://doi.org/10.7208/chicago/9780226245560.001.0001>
- 42 Der henvises til metoderapporten for en uddybende forklaring: <https://policy-practice.oxfam.org.uk/publications/reward-work-not-wealth-to-end-the-inequality-crisis-we-must-build-an-economy-fo-620396>. Alstadsaeter, A., Niels, J. og Zucman, G. (2017). Tax Evasion and Inequality. <http://gabriel-zucman.eu/files/AJZ2017.pdf>.
- 43
- 44 G. Zucman. (2015). The Hidden Wealth of Nations. <http://www.cityam.com/257166/oxfam-wrong-imply-free-markets-make-rich-richer-poor>.
- 44 A.Krueger. (2015). The great utility of the Great Gatsby Curve. Brookings Institute. <https://www.brookings.edu/blog/social-mobility-memos/2015/05/19/the-great-utility-of-the-great-gatsby-curve/>
- 45 D. Hardoon og J. Slater. (2015). Inequality and the end of extreme poverty. Oxfam GB. <https://policy-practice.oxfam.org.uk/publications/inequality-and-the-end-of-extreme-poverty-577506>
- 47 Ibid.
- 48 Ibid.
- 49 Poverty Reduction Strategies. Ravallion, M. New York: Tale holdt for the Commission for Social Development, United Nations, 2017.
- 50 Pew Research Centre. (2015). A Global Middle Class Is More Promise than Reality. <http://www.pewglobal.org/2015/07/08/a-global-middle-class-is-more-promise-than-reality/>.
- 51 F. Alvaredo, L. Chancel, T. Piketty, E. Saez and G. Zucman. (2017). The World Inequality Report 2018. World Inequality Lab. <http://wir2018.wid.world/>
- 52 Ibid.

- 53 D. Woodward. (2015). Incrementum ad Absurdum: Global Growth, Inequality and Poverty Eradication in a Carbon-Constrained World. *World Social and Economic Review*. No. 4, 2015.
- 54 C. Doss, et al. (2013). Gender inequalities in ownership and control of land in Africa: Myths versus reality. International Food Policy Research Institute. <http://ebrary.ifpri.org/cdm/ref/collection/p15738coll2/id/127957>
- 55 Forenede Nationer (16. oktober 209). Rising inequality, precarious jobs threaten progress in Eastern Europe and Central Asia – UN. UN News Centre. <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=55274> - .Wfnu-lvWzIU.
- 56 Nationalt Institut for Statistik og Information (2016). Omkostninger ved ulønnet omsorgsarbejde (på spansk) <http://www.unfpa.org.pe/publicaciones/publicacionesperu/CUENTA%20SATELITE%20DEL%20T RABAJO%20NO%20REMUNERADO.pdf>
- 57 R. Antonopoulos og R. Hirway (redaktører), (2009). Unpaid work and the economy: gender, time use and poverty Palgrave Macmillan.
- 58 ILO. (2015). Global Wage Report 2014/15: Wages and income inequality. Figur nr. 29 og nr. 32. <http://www.ilo.org/global/research/global-reports/global-wage-report/2014/lang--en/index.htm>
- 59 D. Gardener og J. Burnley. (2015). Made in Myanmar: Entrenched Poverty or Decent Jobs for Garment Workers? Oxfam. <https://www.oxfam.org/en/research/made-myanmar>
- 60 ILO. (2017). World Employment and Social Outlook – Trends 2017. <http://www.ilo.org/global/research/global-reports/weso/2017/lang--en/index.htm>
- 61 ILO. (2017). Global Estimates of Modern Slavery: Forced Labour and Forced Marriage. http://www.ilo.org/global/publications/books/WCMS_575479/lang--en/index.htm
- 62 ILO. (2015). Global Employment Trends for Youth 2015: Scaling up investments in decent jobs for youth. http://www.ilo.org/global/research/global-reports/youth/2015/WCMS_412015/lang--en/index.htm
- 63 Ibid.
- 64 The Economist. (2013, April 27). Generation Jobless. <https://www.economist.com/news/international/21576657-around-world-almost-300m-15-24-year-olds-are-not-working-what-has-caused>
- 65 ILO. (20. november 2017). Weak Recovery in Youth Labour Markets Demands a Sweeping Response. Global Employment Trends for Youth 2017. http://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_597065/lang--en/index.htm
- 66 ILO. (2015). Global Employment Trends for Youth 2015.
- 67 ILO. (2017). Global Estimates of Child Labour: Results and trends, 2012–2016. www.ilo.org/global/publications/books/WCMS_575499/lang--en/index.htm
- 68 ILO. (2017). World Employment and Social Outlook – Trends 2017.
- 69 En løn, man kan leve af, er høj nok til at gøre arbejdere og deres familier i stand til at købe ernæringsrigtig mad, rent vand, husly, tøj, uddannelse, sundhedspleje, energi, børnepasning og transport samt gøre det muligt at have en mindre opsparing og lidt ekstra penge til andre udgifter. Der findes forskellige metoder til beregning af dette, hvilket er beskrevet nærmere i Oxfam Australiens publikation fra 2017: A Sewing Kit for Living Wages, som kan downloades fra <http://whatshemakes.oxfam.org.au/resources/>
- 70 R. Wilshaw, et al. (2015). In Work but Trapped in Poverty: A summary of five studies conducted by Oxfam, with updates on progress along the road to a living wage. <https://policy-practice.oxfam.org.uk/publications/in-work-but-trapped-in-poverty-a-summary-of-five-studies-conducted-by-oxfam-wit-578815>. Oxfam.
- 71 ILO. Safety and health at work. <http://www.ilo.org/global/topics/safety-and-health-at-work/lang--de/index.htm>
- 72 D. Sarosi. (2017). Tourism's Dirty Secret: The exploitation of hotel housekeepers. Oxfam Canada. <https://www.oxfam.ca/our-work/publications/tourisms-dirty-secret-the-exploitation-of-hotel-housekeepers>
- 73 Ibid.
- 74 Oxfam America. (2015). Lives on the line.
- 75 Ibid.
- 76 L. Mishel og M. Walters. (2003). How Unions help all Workers. Economic Policy Institute. http://www.epi.org/publication/briefingpapers_bp143/
- 77 IMF. (2017). World Economic Outlook, October 2017. <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2017/09/19/world-economic-outlook-october-2017>
- 78 Ibid.

- 79 ITUC. (2017). Global Rights Index 2017: Violence and Repression of Workers on the Rise. <https://www.ituc-csi.org/ituc-global-rights-index-2017-18767>
- 80 Ibid.
- 81 D. Sarosi. (2017). Tourism's Dirty Secret. Oxfam Canada.
- 82 Man kan læse mere om konceptet "økonomi for mennesker" (human economy) i D. Hardoon. (2017). An Economy for the 99%: It's time to build a human economy that benefits everyone, not just the privileged few. <https://www.oxfam.org/en/research/economy-99>
- 83 C. Rosen og M. Quarrey. (1987). How Well is Employee Ownership Working? Harvard Business Review. <https://hbr.org/1987/09/how-well-is-employee-ownership-working>
- 84 J. Martinez-Vazquez, B. Moreno-Dodson og V. Vulovic. (2012). The Impact of Tax and Expenditure Policies on Income Distribution: Evidence from a large panel of countries. International Center for Public Policy, Working Paper 12/25. <https://scholarworks.gsu.edu/icepp/77/>
- 85 M. Lawson og M. Martin. (2017). Commitment to Reducing Inequality Index. Development Finance International og Oxfam.
- 86 Den såkaldte "Palma-ratio" dividerer indtægten for de rigeste 10% af befolkningen med indkomsten for de fattigste 40%. Oxfam anbefaler, at regeringer sætter sig et mål om en Palma-ratio på max. 1.
- 87 FN's verdensmål nr. 10 er at mindske ulighed inden for og imellem lande. Se: <http://www.undp.org/content/undp/en/home/sustainable-development-goals.html>
- 88 Dette bør omfatte data om indkomst-, ejendoms- og arveskat, data fra ejendoms- og luksusvaremarkedet, data fra formueforvaltningsselskaber, samt undersøgelser af firmaers lønninger. Tallene bør specificeres for køn, aldersgruppe, profession, region og – hvis relevant – etnisk gruppe.
- 89 UN. (2011). Guiding Principles on Business and Human Rights. United Nations Human Rights. Office of the High Commissioner. http://www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf
- 90 Dette bør omfatte alle elementer af aflønning, inklusive frynsegoder, aktiebonusser osv.
- 91 I henhold til ILO's konventioner nr. 102 - http://blue.lim.ilo.org/cariblex/pdfs/ILO_Convention_102.pdf og nr. 202 - http://www.ilo.org/secsoc/areas-of-work/legal-advice/WCMS_205341/lang-en/index.htm
- 92 Dette bør omfatte betragtninger om, hvordan alle lande kan opfylde deres forpligtelser i henhold til verdensmålene, mindske deres afhængighed af regressiv beskatning og effektivt anvende offentlige udgifter til at mindske ulighedskløften.
- 93 E. Sahan. (2017). Oxfam's Future of Business Initiative: Promoting equitable businesses and fourth sector development. Oxfam. <https://www.oxfam.org/en/research/oxfams-future-business-initiative>
- 94 Café Direct. <https://www.cafedirect.co.uk/about/>
- 95 Women's Empowerment Principles. <http://www.weprinciples.org/>
- 96 ILO. Conventions and Recommendations. <http://www.ilo.org/global/standards/introduction-to-international-labour-standards/conventions-and-recommendations/lang-en/index.htm>

OXFAM

Oxfam er en international sammenslutning af 20 organisationer, der arbejder sammen i over 90 lande. Vi er en verdensomspændende bevægelse, der kæmper imod fattigdom og uretfærdighed. Yderligere oplysninger kan fås ved at skrive til en hvilken som helst af organisationerne eller ved at se nærmere på vores fælles hjemmeside www.oxfam.org.

Oxfam Amerika (www.oxfamamerica.org)
Oxfam Irland (www.oxfamireland.org)
Oxfam Intermon (Spanien) (www.oxfamintermon.org)
Oxfam Brasilien (www.oxfam.org.br)
Oxfam Canada (www.oxfam.ca)
Oxfam Frankrig (www.oxfamfrance.org)
Oxfam Tyskland (www.oxfam.de)
Oxfam Novib (Holland) (www.oxfamnovib.nl)
Oxfam Québec (www.oxfam.qc.ca)
Oxfam Sydafrika (www.oxfam.org.za)

Oxfam Indien (www.oxfamindia.org)
Oxfam Japan (www.oxfam.jp)
Oxfam Belgien (www.oxfamsol.be)
Oxfam Italien (www.oxfamitalia.org)
Oxfam New Zealand (www.oxfam.org.nz)
Oxfam Mexico (www.oxfammexico.org)
Oxfam Storbritannien (www.oxfam.org.uk)
Oxfam Hong Kong (www.oxfam.org.hk)
Oxfam IBIS (Danmark) (www.oxfamibis.dk)
Oxfam Australien (www.oxfam.org.au)